

THE THEOLOGICAL VALUE OF PSALM 1 FOR DEVOTIONAL AND ECCLESIAL PRACTICE

Flaviu Andrei POP

PhD student, Babeş-Bolyai University of Cluj-Napoca

Abstract. Psalm 1 is one of the most well-known and beloved psalms. It falls into the first of the five books of the Psalms, being placed at the very beginning. Psalm 1 is a psalm of wisdom in which the author proclaims the blessing of life that has its origin in the Law of God. Whoever reads it, meditates on it and respects it will have great benefits. These are presented both in this opening psalm and in the entire Psalter. In this article, we aim to present the theological value of Psalm 1 for devotional and ecclesial practice.

Keywords: psalms, theology, wisdom, devotional practice, Torah.

Psalmul 1 este unul din cei mai cunoscuți și îndrăgiți psalmi. Acesta se încadrează în prima din cele cinci cărți ale Psaltirii, fiind plasat chiar la începutul ei. Psalmul 1 este un psalm de înțelepciune în care autorul proclamă binecuvântarea vieții ce își are originea în Legea lui Dumnezeu. Cel care o citește, meditează la ea și o respectă va avea parte de mari beneficii. Acestea sunt prezentate atât în acest psalm de debut cât și în întreaga Psaltire.

Contextul istoric al psalmului 1 este imposibil de stabilit fiindcă nu se cunoaște cine este autorul acestuia și nici data scrierii sale. În ceea ce privește data compunerii acestuia, unii sunt de părere că ar trebui plasată între domnia împăratului Solomon și perioada de activitate a profetului Ieremia,¹ iar alții plasează acest psalm în perioada post-exilică.²

Psalmul 1 face parte din categoria psalmilor didactici,³ numiți și psalmi ai Torei⁴, alături de psalmii 19 și 119, ce își propune să instruiască în vederea dobândirii unei vieți fericite ce rezidă dintr-un caracter duhovnicesc fundamentat pe percepțiile Legii lui Dumnezeu.

Psalmul are un profund caracter deuteronomic. Aici se face uz de concepte și idei specifice Deuteronomului (cele două căi: calea celor dreți și calea celor păcătoși, judecata ce-l amenință pe cel păcătos și binecuvântarea ce-l onorează pe cel ce alege să

¹ Carl Friedrich Keil, Franz Delitzsch, *Commentary on the Old Testament*, vol. 5, Peabody, MA, Hendrickson, 2006, p. 68. Autorii întreprind un studiu comparativ între Psalmul 1 și Ieremia 17: 5-8 și ajung la concluzia că Ieremia preia diverse exprimări din Psalmul 1 în profeția sa adaptându-le la context. Argumentul pentru o dată mai tardivă a psalmului 1 față de domnia lui Solomon are la bază apariția unică în întreaga Psaltire a cuvântului מִצִּיבֵּן ce este specific cărții Proverbe.

² Moses Buitendijk, *apud* Silviu Tatu, *Spiritualitatea închinării creștine în cartea Psalmilor* (curs universitar), Programul de Masterat „Biblie și societate”, ITP București, 2016-2017, p. 44.

³ Walter Brueggemann, *The Message of the Psalms: A Theological Commentary*, Minneapolis MN, Augsburg, 1984, p. 39.

⁴ Gordon J. Wenham, *Psalms as Torah: Reading Biblical Songs Ethically*; Studies in Theological Interpretation; Grand Rapids, MI, Baker, 2012, p. 7.

împlinescă Tora). De asemenea se face referire la celebrele texte din Deuteronom 6:6-9 și Iosua 1:8 ce promovează centralitatea Torei în viața individului și a comunității, astfel că semnificația psalmului se integrează perfect în teologia Deuteronomului.⁵

În lumina observațiilor de mai sus poziția psalmului 1 la începutul Psaltirii este extrem de semnificativă. Psalmul 1 dă instrucțiuni cititorului să vizualizeze conținutul variat al Psalmilor din perspectiva unui viziuni asupra lumii deuteronomice.⁶ Funcția introductivă a psalmului⁷ a fost observată de numeroși cercetători biblici încă din perioada patristică (Origen, Ieronim etc)⁸. Aceasta este foarte bine subliniată de Matthew Poole și Thomas Watson care spun: „Psalmul 1 este pus mai întâi ca o prefață la tot restul [Psaltirii], ca să mobilizeze la citirea și studierea intensă a întregii cărți, precum și a restului Sfintei Scripturi, ce aduce cu sine binecuvântarea” și respectiv psalmul 1 este: „Psalmul Psalmilor, deoarece conține vigoarea și esența creștinismului”.⁹ Mai mult de atât, Gordon J. Wenham susține că psalmul 1 nu doar are funcție introductivă și sugerează cheia hermeneutică de interpretare a Psaltirii, ci el are și un profund caracter programatic.¹⁰

Din punct de vedere al construcției literare, Psalmul 1 este împărțit în două strofe. Structura acestuia este construită pe **antiteza dintre omul drept și omul rău**. Structura psalmului fiind binară și la nivel literar. Primele trei versete subliniază caracterul celui drept (צדיקים), următoarele două (vers. 4-5) zugrăvesc caracterul celui rău (רשעים), iar în finalul psalmului (vers. 6) se trage o concluzie construită tot pe baza aceleiași antiteze.¹¹

Versetul 1 începe cu aliterația „’ašrê hā’iš ’šer”, și prezintă un paralelism gramatical și complet (congruență reală) prin intermediul căruia se zugrăvește imaginea omului drept prin trei expresii: „nu se duce”, „nu se oprește” și „nu se așează”:

„Ferice de omul care

Nu se duce la sfatul celor răi

Nu se oprește pe calea celor păcătoși

Și **nu se așează** pe scaunul celor batjocoritori”

Aceste expresii indică tăria de caracter a celui drept ce fuge de anturajul tentant al celor răi. Este demn de remarcat faptul că în acest verset se sugerează o anumită progresie a modului în care păcatul acționează- de la ispita (sfatul celor răi) se ajunge

⁵ Jamie A. Grant, *The King as Exemplar: The Function of Deuteronomy's Law in Shaping of the Book of Psalms*, Atlanta, GA, SBL, 2004, p. 43.

⁶ Jamie A. Grant, *The King as Exemplar*, p. 51.

⁷ Pentru un studiu detaliat asupra funcției psalmului 1 alături de psalmul 2 în cadrul psaltirii se poate consulta Robert Cole, „Psalms 1-2: The Psalter's Introduction” în Andrew J. Schmutzer și David M. Howard jr. (ed.), *The Psalms: Language for All Seasons of the Soul*; Chicago, IL: Moody, 2013, p. 181-186.

⁸ Bruce K. Waltke și James M. Houston, *The Psalms as Christian Worship: A Historical Commentary*, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2010, p. 97-98.

⁹ *Ibidem*, p. 103.

¹⁰ Gordon J. Wenham, *Psalms as Torah: Reading Biblical Songs Ethically*; Studies in Theological Interpretation; Grand Rapids, MI, Baker, 2012, p. 150.

¹¹ Jamie A. Grant, *The King as Exemplar: The Function of Deuteronomy's Law in Shaping of the Book of Psalms*, Atlanta, GA, SBL, 2004, p. 43, n. 4. Aici se propune o structură de tipul A(v. 1-3)- B(v. 4-5)- A'(v. 6a)-B'(v. 6b). Bruce K. Waltke, în cartea *The Psalms as Christian Worship* propune o structură chiasmică construită tot pe antiteza drept/rău de forma: A(v. 1-2)- B(v. 3a-b)- C(v. 3c)- C'(v. 4a)- B'(v. 4b)- A'(v.5-6).

până la complacerea într-un mod de viață păcătos (scaunul celor batjocoritori). Astfel primul verb *halak*- a merge, îi urmează o oprire-*amad* mai de durată finalizându-se cu o participare totală, o complicitate obișnuită.

Goldingay consideră că termenul (לִצְיָר) nu se referă la cei care săvârșesc păcate scandaloase, ci la cei care nu vor să se îndrepte din calea lor greșită, ignorând în totalitate Legea lui Dumnezeu. Astfel omul ce va sta în compania acestora „riscă să devină cufundat în viziunea lor asupra lumii”, uitând complet de poruncile divine.¹² Omul evlavios este despărțit de lume. El evită pericolele și capcanele aflate pe calea bătătorită de cei ce nu-L ascultă pe Dumnezeu. Cu alte cuvinte, omul care vrea să fie fericit, începe prin a evita anumite lucruri în viață, lucruri care fac imposibilă înflorirea fericirii pentru că sunt distrugătoare și inutile.

Calvin interpretează acest prim verset al psalmului ca un imperativ al închinării curate, astfel că „închinători devotați lui Dumnezeu se retrag din compania celor neevlavioși”, pentru a se putea păstra „neîntinați de impuritățile acestora.”¹³ Doar așa omul (sinecdoca genului) va putea să aducă o închinare plăcută Domnului și să experimenteze fericirea promisă.

În versetul al doilea repetiția Legea Domnului sugerează centralitatea și importanța Cuvântului Sfânt în viața celui drept, iar merismul „zi și noapte” indică permanența și continuitatea în ceea ce privește cugetarea la acest Cuvânt. Obiectul cugetării- תורה indică setul de legi deuteronomice la care face referire și Iosua (Iosua 1:8).¹⁴ Calvin consideră că termenul nu face referire doar la legile lui Moise, ci și la Psaltire și chiar la întreaga Biblie fiindcă acesta în întregime este Cuvântul lui Dumnezeu ce merită toată concentrarea noastră.¹⁵

Această „cale”, diametral opusă de cea descrisă în versetul unu, se bazează pe adeziunea la Torah, dar această adeziune nu îi una forțată ci una voluntară, bucuroasă. Ea reprezintă răspunsul omului la legământul oferit de Dumnezeu. Există aici două expresii ce sugerează atitudinea pasionată a credinciosului față de Legea lui Dumnezeu. Acestea sunt:- „își găsește plăcerea” și „zi și nopate cugetă”.

Acest verset reprezintă o puternică motivare în ceea ce privește viața devoțională. Meditarea la Cuvântul Domnului face parte din disciplinele spirituale ale credinciosului. Meditația presupune „dialogul cu noi înșine în ceea ce privește lucrurile pe care le conține Legea Domnului...până ce vom fi afectați în mod profund și vom experimenta savoarea și puterea lui în inimile noastre”¹⁶, astfel va putea fi cunoscut și îndrăgit Dătătorul legii. Acesta este sensul versetului 2 ce a intenționat să îl transmită autorul Psalmului 1.

¹² John Goldingay, *Psalms*, Volume 1: Psalms 1-41 (Baker commentary on the Old Testament wisdom and Psalms), Grand Rapids, MI, Baker, 2006, p.80.

¹³ John Calvin, *Commentary on the Psalms Volume 1*, trad. James Anderson, Albany, OR, AGES Software, 1998, p. 40.

¹⁴ Norman Whybray, *Reading the Psalms as a Book*, Sheffield, Sheffield Academic Press, 1996, p. 39-40.

¹⁵ John Calvin, *Commentary on the Psalms*, p. 40, 41.

¹⁶ Matthew Henry, *Job-Psalms, Commentary on the whole Bible Vol. 4*, Albany, OR, 1999, The AGES Digital Library Commentary, p. 564.

În ceea ce privește viața eclezială Psalmul 1 joacă un rol major. Dincolo de izvorul de meditație teologică ce îl conține, psalmul devine un mijloc de „instruire în calea vieții” folosindu-se ca discurs în viața cultică a poporului evreu.¹⁷ În mod similar, Gerstenberger susține că Psalmul 1, datorită importanței ce o acordă Legii Lui Dumnezeu, reprezintă un „discurs instructiv” ce „derivă din contextul vieții timpurii evreiești congregaționale” și mai apoi devine „parte integrantă din închinarea ce se desfășura în sinagoga evreiască și în cultul creștin”.¹⁸ Având în vedere cel de mai sus, consider că observațiile lui Longman sunt binevenite: „scopul psalmului, cu toate acestea, nu este de a argumenta, demonstra și convinge. Scopul lui este de a mărturisi o profundă credință și iubire față de Dumnezeu” emanată din „legământul intim cu Dumnezeu”.¹⁹

După ce a prezentat calitățile omului drept în versetele 1-2, autorul psalmului folosește în versetul 3 o comparație externă de sugestivă între omul drept și pomul verde: „El este ca un pom sădit lângă un izvor de apă, care își dă rodul la vremea lui și ale cărui frunze nu se veștejesc.” Pleonasmul „izvor de apă” are rolul de a atrage atenția cititorului înspre importanța sursei de irigare datorită căreia pomul poate să rămână mereu verde și să rodească. Doar datorită acesteia, pomul/omul drept este ceea ce este. În mod similar, unii interpreți, afirmă că viața omului drept depinde de harul lui Dumnezeu ce poate fi menținut numai printr-o comuniune constantă cu Creatorul, prin revelarea Sa.²⁰ Același adevăr- dependența totală de Iahve- se evidențiază cel mai bine și în Ieremia 17:7-8 unde avem o imagine cât se poate de apropiată celei de aici:

Binecuvântat să fie omul care se încrede în Domnul și a cărui nădejde este Domnul!

Căci el este ca un pom sădit lângă ape, care-și întinde rădăcinile spre râu; nu se teme de căldură, când vine, și frunzișul lui rămâne verde; în anul secetei, nu se teme și nu încetează să aducă rod.

În cadrul comparației cu pomul verde, viața este definită prin verdețea continuă și prin prezența rodului. Aceasta ne spune că omul drept rămâne credincios. El nu își va pierde calitatea și nu renunță la statutul său în funcție de împrejurări și momente dificile. Fiindcă rămâne lângă Sursă va interprinde neconținut acțiuni și fapte drepte, în acord cu legea lui Dumnezeu. În felul acesta el va prospera („*tot ce începe duce la bun sfârșit*”) și va avea parte de fericirea promisă. Nici o creatură, nici un copac, niciun om nu au viață în sine. Depindem de locul în care viața noastră este înrădăcinată. Așadar psalmistul spune că fericirea și corupția omului va depinde de locul de unde acesta se alimentează, precum pomul cu rădăcinile care se alimentează din izvor.

Odată cu versetul 4, începe a doua strofă a psalmului ce zugrăvește imaginea omului rău în antiteză cu omul drept. Expresia „Nu tot așa” ne atrage atenția asupra imaginii contrastante ce urmează să fie conturată: „ci ei sunt ca pleava, pe care o spulberă vântul.” Pleava este o imagine standard pentru ceva care este „inutil și, prin

¹⁷ James H. Waltner, *Psalms*, Believers Church Bible Commentary, Scottsdale, PA, Herald, 2006, p. 24.

¹⁸ Erhard S. Gerstenberger, *Psalms Part 1 with an Introduction to Cultic Poetry*, Grand Rapids, MI, Eerdmans, 1988, p. 251.

¹⁹ Tremper Longman III, *How to Read the Psalms*, Downers Grove, IL, IVP, 1988, p. 62.

²⁰ Leopold Sabourin, *The Psalms: Their Origin and Meaning*, New York, Alba House, 1974, p. 372-373.

urmare, vulnerabil, ceva fără valoare și substanță.”²¹ Omul rău, precum pleava, este ușor de purtat încoace și încolo de orice ispită fiindcă nu are nici o statornicie, dar în schimb, omul drept rămâne statornic pe cale. În mod asemănător, Bruce K. Waltke sublinează: „Copacul și pleavă sunt la fel de opuse ca dreptii și răii. Pleava, în contrast cu pomul roditor, nu are viață veșnică, valoare, stabilitate, un loc sigur sau rădăcini, și astfel nu poate îndura vântul spulberător al cernerii din ziua judecării lui Dumnezeu.”²² Simbolismul agricol și negativ al plevei sugerează ideea de instabilitate. Trăinicieii pomului i se opune golul de pleavă, uscat și neconsistent. Imaginea plevei este în evanghelile sinoptice anunțul judecării lui Isus Hristos făcut de Ioan Botezătorul: „Acela își are lopata în mână, Își va curăța cu desăvârșire aria și Își va strânge grâul în grânar, dar pleava o va arde într-un foc care nu se stinge” (Mt.3:12; Lc. 3:17).

Această judecată este anunțată în versetul 5 unde, sunt evidențiate două principii importante în raportul dintre cei răi și cei drepti: cei răi sunt incompatibili cu congregația dreptilor (v. 5b) și răutatea omului atrage după sine judecata. Foarte mulți comentatori interpretează acest verset în lumina textului din Daniel 7, referindu-se la judecată ca la un eveniment eshatologic.²³ Este greu de dovedit că aceasta a fost gândirea autorului. Judecarea celor răi corelată cu adunarea dreptilor ar sugera mai degrabă o procedură judiciară ce ar urma să se desfășoare în cursul vieții, și ar reprezenta corespondentul prosperității omului drept. Aceasta presupune „convingerea realistă că există o valoare intrinsecă în viața dreaptă, o pedeapsă intrinsecă viata rea.” Soarta finală nu ar reprezenta decât manifestul operativ-„recompensa” din prima.²⁴ La fel ca John Eaton, considerăm că psalmistul se referă pur și simplu la judecata pe care Dumnezeu a rostit-o în istorie, o judecată deja prezentă în desfășurarea evenimentelor terestre. Ar fi vorba de tradiționala teorie retutivă similară cu cea care pentru Ioan a fost numită „eshatologia împlinită”: „dar cine nu crede a și fost judecat” (Ioan 3:18).

În armonie cu cele spuse mai sus găsim și ultimul verset al psalmului care anunță finalitatea celor ce au avut un mod de viață greșit–autodistrugerea (pieire). Ca să atragă atenția asupra acestei crude realități, autorul se folosește de inversiune: Căci Domnul cunoaște calea celor neprihăniți / dar calea păcătoșilor duce la pieire (V S O/ S V). Astfel antiteza dintre omul drept și cel rău se repetată în final ca o concluzie. Calea celor drepti, ce semnifică o relație continuă a acestora cu Domnul, le conferă siguranța absolută prin atotcunoașterea divină, în timp ce calea celor răi duce la pieire. Simbolismul celor „două căi” îl vom găsi și în evanghelii unde Hristos însuși îl folosește în Predica de pe Munte: „Intrați pe poarta cea strâmtă. Căci largă este poarta, lată este calea care duce la pierzare și mulți sunt cei care intră pe ea.” (Mt.7.13). În Faptele Apostolilor „calea” prin excelență este cea a Evangheliei, la care sunt invitați toți oamenii (Fapte 9.2).

Chiar dacă Psalmul 1 nu este un psalm mesianic, și Noul Testament nu face referiri la textul acestuia deloc, credinciosul poate lesne să meargă cu gândul la persoana Domnului Isus, atunci când îl citește, fiindcă chipul Mântuitorului se suprapune perfect peste portretul omului drept. În sprijinul acestei idei, Kraus susține că omul drept reprezintă arhetipul lui Isus Hristos, bazându-se pe observația că omul drept din

²¹ John Goldingay, *Psalms*, p.83.

²² Bruce K. Waltke și James M. Houston, *The Psalms as Christian Worship*, p. 112.

²³ John Goldingay, *Psalms*, p.84.

²⁴ John Eaton, *Psalms of the Way and the Kingdom*, Sheffield, Sheffield Academic Press, 1995, p.48.

versetele 1-3 reprezintă o figură singulară în contrast cu pluralitatea celor răi.²⁵ De aceeași părere este și Fericitul Augustin atunci când a interpretat primele versete ale psalmului.²⁶ În mod similar, Bruce K. Waltke afirmă faptul că imaginea pomului verde își găsește împlinirea în Cristos.²⁷ Pe drumul spre răstignire, Domnul atrăgea atenția femeilor care îl boceau: „Căci dacă se fac aceste lucruri copacului verde, ce se va face celui uscat?” (Luca 23:31). Așadar, Domnul Cristos a fost copacul verde și reprezintă pentru noi modelul omului drept. Parcă se aud și acum cuvintele Sale: „Învățați de la Mine...”!

Dacă asezăm Psalmul 1 în cadrul vieții cultice a poporului evreu mesajul său devine mai ușor de înțeles. Acesta cuprindea următoarele îndemnuri: concentrarea pe Tora, meditația asupra Scripturii, disocierea de nelegiuți, și accentul pe efortul privat de a păstra puritatea în cadrul comunității. Toate acestea puteau fi rezumate într-unul singur: umblarea pe calea dreptății. A umbla pe această cale a dreptății înseamnă să ai părtășie cu Cel ce este Drept, și aceasta reprezintă adevărata fericire.

Așadar, Psalmul 1 este o chemare la părtășia cu Dumnezeu, în viața devoțională și în cea eclezială, fundamentată pe percepțiile Legii lui Dumnezeu. Sau, altfel spus, cine se păzește de anturajele celor răi și își caută împlinirea în părtășia cu oamenii drepecți și în comuniunea cu Dumnezeu, va avea parte de binecuvântare definitivă în termenii unei vieți prospere.

BIBLIOGRAFIE:

- Augustin, Fericitul, *Comentarii la Psalmi I-XXI*, Sibiu, Editura Oastea Domnului, 2000.
- Brueggemann, Walter, *The Message of the Psalms: A Theological Commentary*, Minneapolis MN, Augsburg, 1984.
- Calvin, John, *Commentary on the Psalms Volume 1*, trad. James Anderson, Albany, OR, AGES Software, 1998.
- Eaton, John, *Psalms of the Way and the Kingdom*, Sheffield, Sheffield Academic Press, 1995.
- Gerstenberger, Erhard S., *Psalms Part 1 with an Introduction to Cultic Poetry*, Grand Rapids, MI, Eerdmans, 1988.
- Goldingay, John, *Psalms, Volume 1: Psalms 1-41*(Baker commentary on the Old Testament wisdom and Psalms), Grand Rapids, MI, Baker, 2006.
- Grant, Jamie A., *The King as Exemplar: The Function of Deuteronomy's Law in Shaping of the Book of Psalms*, Atlanta, GA, SBL, 2004.
- Henry, Matthew, *Job-Psalms, Commentary on the whole Bible Vol. 4*, Albany, OR, 1999, The AGES Digital Library Commentary.
- Keil, Carl Friedrich și Delitzsch, Franz, *Commentary on the Old Testament, vol. 5*, Peabody, MA, Hendrickson, 2006.
- Longman III, Tremper, *How to Read the Psalms*, Downers Grove, IL, IVP, 1988.
- Sabourin, Leopold, *The Psalms: Their Origin and Meaning*, New York, Alba House, 1974.
- Schmutzer, Andrew J. și Howard, David jr. (ed.), *The Psalms: Language for All Seasons of the Soul*; Chicago, IL: Moody, 2013.
- Tatu, Silviu, *Spiritualitatea închinării creștine în cartea Psalmilor* (curs universitar), Programul de Masterat „Biblie și societate”, ITP București, 2016-2017.
- Waltke, Bruce K. și Houston James M., *The Psalms as Christian Worship: A Historical Commentary*, Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2010.
- Waltner, James H., *Psalms*, Believers Church BibleCommentary, Scottdale, PA, Herald, 2006.

²⁵ John Eaton, *Psalms of the Way and the Kingdom*, p. 39.

²⁶ Fericitul Augustin, *Comentarii la Psalmi I-XXI*, Sibiu, Editura Oastea Domnului, 2000, pag. 21-22.

²⁷ Bruce K. Waltke și James M. Houston, *The Psalms as Christian Worship*, p. 113.

Wenham, Gordon J., *Psalms as Torah: Reading Biblical Songs Ethically*; Studies in Theological Interpretation; Grand Rapids, MI, Baker, 2012.

Whybray, Norman, *Reading the Psalms as a Book*, Sheffield, Sheffield Academic Press, 1996.